
فرهنگ فشرده سخن

به سرپرستی دکتر حسن انوری

تلخیص از فرهنگ بزرگ سخن

گازرانی، منیژه (ویراستار تلخیص)

مشاوران

شفیعی کدکنی، دکتر محمدرضا شهری، جعفر صادق، دکتر علی اشرف، ایللیگی، شهلا

ویراستاران

انوری، دکتر حسن (سر ویراستار)

اجتماعی جندقی، کمال • احمدی گیوی، دکتر حسن • انصاری، مرجان • پرهیز جوان، مقصود •
تقی زاده، صفدر • جاہد جاہ، عباس • حاجی فتاحی، فرشته • حسینی، حمید • رضوی، محمدعلی •
شادروی منش، دکتر محمد • شایسته، دکتر رسول • صفرزاده، بهروز • عالی عباس آباد، یوسف •
فاضلی، سکینه کلاهچیان، فاطمه • ولی زاده، دکتر حسین • یداللهی، مرتضی

ویراستاران گروه تخصصی

ملکان، مجید (ویراستار ارشد)

افضلی، محمدرضا • حاجی فتاحی، دکتر امیرحسین • خاتلو، شهناز

مؤلفان بخش عمومی

اخیانی، دکتر جمیل • امیرفیض، هاله • انصاری، مرجان • بیامی، رزینا • تناگو، زهره •
جوان بخت اول، جعفر • حاجی فتاحی، فرشته • حسینی، حمید • حسین آبادی، عبدالکریم •
خاوری، پری دخت • خمه، دکتر شروین • رضوانیان، دکتر قدسیه • رضوی، زهرا • رضوی،
محمدعلی • سهری، فاطمه • شادروی منش، دکتر محمد • صفرزاده، بهروز • ضیائی،
نصرت الله • فاضلی، سکینه • فتوحی، شهرزاد • قمری، حیدره • گلشنی، دکتر اکرم • میرشمسی،
مریم • مینوکنده، فاطمه • وفامنصوری، بهناز • یوسفی، سروش

آنوری، حسن، ۱۳۱۲-

فرهنگ فشرده سخن / به سرپرستی حسن آنوری، تهران: سخن، ۱۳۸۲-

ج ۲: مصور.

(دوره) ISBN 978-964-372-053-7

ج ۱) ISBN 978-964-372-051-3 ج ۲) ISBN 978-964-372-052-0

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فنی.

کتاب‌نامه.

مترجمات: ج ۱. شامل حروف آ - ژ - - ج ۲. شامل حروف س - ی.

۱. فارسی - - واژه‌نامه‌ها. الف. عنوان.

۳ فا ۴

۴۳ ف ۸۸۴ الف / PIR ۲۹۵۶

۱۶۵۲۲ - ۸۲ م

کتابخانه ملی ایران

کلیه حقوق این اثر متعلق به «انتشارات سخن» است و هرگونه استفاده بازرگانی از این فرهنگ اعم از زیراکس، بازنویسی، ضبط کامپیوتری و یا تکثیر به هر صورت دیگر، و یا استفاده از تصاویر، ممنوع و قابل تعقیب قانونی است.

فرهنگ فشرده سخن

بہ سرپرستی دکتہ حسن انوری

جلد اول

شامل حروف آ - ژ

چاپ چهارم: ۱۳۸۸

لیتوگرافی: کوثر

چاپ: چاپخانه مہارت

صحافی: صحافی حقیقت

تیراژ: ۲۶۰۰ نسخه

حق چاپ و نشر محفوظ است

ISBN 978-964 - 372 - 051 - 3 شابک جلد اول ۹۷۸-۹۶۴-۳۷۲-۰۵۱-۳

ISBN 978-964 - 372 - 053 - 7 شابک دوره: ۷ - ۵۳ - ۳۷۲ - ۹۶۴ - ۹۷۸

انتشارات سخن: شماره ۱۲۲۴ خیابان انقلاب، تهران، مقابل دانشگاه. تلفن: ۶۶۴۶۰۶۶۷

5.000

مؤلفان بخش تخصصی

ارشادی، دکتر نعمت‌الله (شیمی) • افضل، محمدرضا (مواد) • امیرتاش، دکتر علی محمد (ورزش) • بهرامی اقدام، شهریار (مکاتیک) • حاجی فتاحی، دکتر امیرحسین (ورزش) • حسن خان مکر، عبدالرحیم (موسیقی) • خانلو، شهناز (ورزش) • دانش فر، حسین (زمین شناسی) • داهی، محمدرضا (کشاورزی) • شاه شرقی، آرزو (کامپیوتر) • غفرانی، دکتر محیی الدین (پزشکی) • فروتن، فضل الله (فیزیک) • فرهنگ، دکتر منوچهر (اقتصاد) • قاسمی، مظفر (ساختمان) • کرام الدینی، دکتر محمد (گیاه شناسی) • محمدی، رضا (حقوق) • ملک، مجید (ریاضیات) • میر ترابی، دکتر محمدتقی (نجوم) • واحدی، هاله (برق) • یزدان فر، سیمین (جانوری)

نمونه خوانان

اسم خانی، ناهید • حسینی، ماریا • زعیم زاده، زهره • صادقیان، مریم • صفرزاده، مرجان

مسئولان بازبینی نمونه‌ها

اسدی، مرتضی • صالحی، شهاب • یداللهی، مرتضی

مسئولان امور فنی

صدارت، امید • (صفحه آرایی، تنظیم تصاویر، و امور کامپیوتری)

اجتماعی جندقی، کمال (میانگی تصاویر) • بوستان پور، منصوره (مواد تصاویر)

• جعفرزاده، جمشید (طراحی و گرافیک) • کتابچی، افشان (گرافیک) • مسیعی، مهناز (حروف چینی)

همکاران مقطعی

آل یاسین، پریسا • احمدی، آرزو • استادی، راحله • افضل، سارا • امیدمهر، آزاده • انوری، بابک • پاکتچی، دکتر احمد • برندیان، مزگان • پورنظری، الهام • حاجی فتاحی، فرازه • حائری، سمر • حسین زادگان • بوشهری، مهین • خانلو، نسیم • داهیم، دکتر پریسا • دقت پور، علی • راستی، هنگامه • ری بد، روشنک • زینالی، سیمین • سراجی، بابک • شرکت افتخار، سولماز • شفیع، مهناز • صنایعی کرمانی، علی • طهماسبی، شهلا • علمی، ساناز • فاضلی، زهره • قاسملو، مجتبی • قانع، سعید • محمدی پرنجه، علی • مزدآپور، فرنگیس • مهرکی، دکتر ایرج • میرزایی، لاله • نادردل، ندا

یادداشت ناشر

انتشار فرهنگ‌ها و فرهنگ‌نامه‌ها از دو دیدگاه محلّ تأمل است: از لحاظ علمی و از حیث اجرا و طبع و نشر؛ از نظر علمی، تهیّه و تدوین فرهنگ‌ها دانش بسیار، تتبعات عمیق، قریحهٔ سرشار، احاطهٔ همه‌جانبه و روشمندی و روش‌شناسی بسیار دقیق اقتضا می‌کند و به لحاظ اجرا، نیازمند برنامه‌ریزی متقن، زمان و فرصت بسنده و مناسب، امکانات مادی و معنوی کلان و توان و طاقت بیش از حدّ و اندازه است. در هر دو زمینه، تنها همتِ سترگ و عزم و ارادهٔ خلل‌ناپذیر راهگشای کار تواند بود؛ زیرا امکاناتِ صرف به تنهایی چاره‌ساز نیست و مدیریت قوی و انگیزه‌های والا و نیرومند است که به قابلیت‌ها و ظرفیّت‌ها جهت می‌دهد و معنا و مفهوم می‌بخشد و نهایتاً کار را به نتیجه می‌رساند.

ده سال پیش، هنگامی که با استعانت از خداوند بزرگ تصمیم به تدوین مجموعهٔ فرهنگ‌های فارسی سخن گرفتیم و مقدمات کار را تهیّه دیدیم، هرگز گمان نمی‌بردیم که این کار شگرف تا بدین حدّ و عمق در همهٔ ابعاد زندگی ما تأثیرگذار باشد. ابتدا گمان ما بر آن بود که این کار ظرف سه‌الی چهار سال پایان می‌پذیرد، ولی اکنون پس از ده سال هنوز به انجام نرسیده و اگر بتوانیم فرهنگ‌های یک‌جلدی و جیبی را نیز تا پایان سال ۱۳۸۳ منتشر کنیم، این طرح قریب یازده سال به درازا می‌کشد و البته هزینهٔ آن نیز ده‌ها برابر افزایش می‌یابد. به این نکته نیز واقفیم که فرهنگ‌نویسی کوششی پویا می‌طلبد و باید به‌طور مستمر ادامه یابد و حداقل هر چندسال یک‌بار با ویرایش جدید همراه باشد؛ و ما از حق یاری می‌طلبیم که پای همتان را در این راه سست نگرداند.

همان‌طور که در مقدمهٔ فرهنگِ بزرگِ سخن آمده‌است، در این راه طولانی و دشوار، ده‌ها و بلکه باید گفت صدها همراهِ صبورِ بالیمان همقدم ما بوده‌اند که اگر

عشق و شکیب قابل تقدیر و تقدیس آنها نبود شاید دشواری‌ها و گاه ناهمواری‌های این راه ما را از پای در می‌آورد.

در بیست و پنج سالی که به کار نشر اشتغال داشته‌ام، خداوند این سعادت و افتخار را به من ارزانی داشته که با بسیاری از بزرگان و عاشقان ادب و فرهنگ ایران همکاری کنم؛ و اکنون نقش همه آنها را در نضج گرفتن اندیشه تهیه، تدوین، و اجرای مجموعه فرهنگ‌های سخن بسیار مؤثر و کارساز می‌بینم، و وظیفه خود می‌دانم که از همه آنان سپاسگزاری کنم، به خصوص از دوست عزیز دانشمندم دکتر حسن انوری که قسمت عمده‌ای از سنگینی این بار را طی این سالیان با بردباری مثال‌زدنی تحمل کردند.

در اینجا باید در برابر همت و پشتکار پیشگامان فرهنگ‌نویسی معاصر، شادروانان علی‌اکبر دهخدا و دکتر محمد معین که با توان و بنیه و مایه علمی بسیار و اراده و کوشش و جهد مثال‌زدنی خود، روشنگر این راه خطیر و پر مسئولیت بودند و میراثی بس غنی و ارزشمند به‌جا نهادند، سر تعظیم فرود آوریم و از خداوند آمرزش روان آنان را مسئلت کنیم.

از برادران ارجمندم حسین علمی و مهدی علمی نیز بسیار متشکرم که با حمایت‌های بی‌دریغ خود در انجام یافتن این مهم پیوسته پشتیبان‌های استوار برای من بوده‌اند.

به سهم خود کتاب را به همسر «مژگان»، فرزندانم «دُرسا» و «جانیار»، و نیز به همه فرزندان ایران زمین تقدیم می‌کنم، با این امید که حفظ و اعتلای زبان و ادب و فرهنگ این سرزمین باستانی را در زندگی سرلوحه افکار و اعمال خود قرار دهند.

زمستان ۱۳۸۲

علی‌اصغر علمی